

9. Dood spoor

Van Ginderachter zit achter zijn bureau in een dossier te snuisteren. Af en toe maakt hij een notitie. Raadsman de Vos staat op enige afstand aarzelend te wachten.

Raadsman: Daar zat hij, achter zijn bureau... edelachtbare Van Ginderachter, voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van Dendermonde... precies op die plek, ginderachter, zijn naam getrouw... En ik stond... ongeveer hier, en wachtte tot hij iets zou zeggen... Maar hij zweeg... Hij keek zelfs niet op... *(stilte)* Hij denkt na... koortsachtig...

(zonder op te kijken doet Van Ginderachter teken dat De Vos naderbij moet komen – stilte)

Van Ginderachter : *(zonder op te kijken)* Vertel me wat ge te zeggen hebt, vriend.

Raadsman: Ik weet niet goed waar ik moet beginnen, meneer de voorzitter.

Van Ginderachter : Begin dan met het einde. (Dan kan ik zien of het de moeite loont om te eindigen met het begin.)

Raadsman: Jawel, meneer de voorzitter... Euhm... het probleem is... dat het einde eigenlijk ook het begin is.

Van Ginderachter: Wel, dan is er toch geen probleem. Waar gaat het over, beste vriend?

Raadsman: Over Goedertier.

Van Ginderachter: Goedertier? Zozo.

Raadsman: Zoals ge misschien weet, ben ik zijn raadsman...

Van Ginderachter: *(kijkt voor het eerst op)* Ah, Georges! Waarom hebt ge niet meteen gezegd dat gij het waart? Pakt u een stoel. Ga zitten, sta recht. Whisky? Cognac? ...

Raadsman: Euh, cognac graag.

Van Ginderachter: En, vertel eens, hoe gaat het met moeder de vrouw?

Raadsman: Bedoelt ge mijn moeder of...

Van Ginderachter: Uw vrouw. Ik heb menen te horen dat ze erg ziek is?

Raadsman: Mijn vrouw? Nee, toch niet, mijn vrouw is niet ziek. Mijn moeder is ziek.

Van Ginderachter: *Bon*, dat is goed nieuws. Sigaar?

Raadsman: Ah. Dank u.

Van Ginderachter: Riekt er eens aan.

Raadsman: Hm, een zeer fijn en toch indringend aroma.

Van Ginderachter: Ge riekt de Dominicaanse natuur, nietwaar vriend.

Raadsman: Inderdaad. U hebt gelijk.

Van Ginderachter: Gij zijt een kenner... *Bon*, waar waren we gebleven?

Raadsman: Wel, het ging over Goedertier.

Van Ginderachter: Tja, Goedertier. Een triestige zaak. Zeker nu hij de politiek inging... Hebt ge al nagedacht over uw kandidatuur?

Raadsman: Mijn kandidatuur?

Van Ginderachter: Wel, er komt nu toch een plaats vrij op de senaatslijst. Ik weet dat de verkiezingen nog ver weg zijn, maar als ge carrière wilt maken, moogt ge geen kostbare tijd laten voorbijgaan. Ge hebt toch ambities, mag ik hopen?

Raadsman: Ja, ja, natuurlijk.

Van Ginderachter: Wel toe, vooruit dan. Ik zal eens zien of ik geen goed woordje kan doen. *Bon*,... waar hadden we het weer over?

Raadsman: Over Goedertier.

Van Ginderachter: Goedertier, ja... Een triestige zaak. Een zeer triestige zaak... Wanneer is het gebeurd?

Raadsman: Zondag. De vijftiengste. Tijdens de partijbijeenkomst.

Van Ginderachter: Ja, natuurlijk, tijdens de partijbijeenkomst, ja... Was Rubbens daar ook?

Raadsman: Ja, ik heb nog even met hem gesproken.

Van Ginderachter: Ah *bon*. En? Hoe is het met hem?

Raadsman: Goed, goed.

Van Ginderachter: Goed. *Bon*... (Waar hadden we het over?)...

Raadsman: Goedertier.

Van Ginderachter: Goedertier, juist ja. En vertel eens, hij is dus tijdens zijn toespraak in mekaar gezakt?

Raadsman: Nee, het moet kort nadien geweest zijn. Ik was er toen zelf niet bij. Pas op het einde van de *meeting* hebben ze me verteld dat hij, meteen na het verlaten van het spreekgestoelte, zich plots onwel voelde en door zijn benen zakte. Ze hebben hem naar buiten gedragen om hem wat frisse lucht te geven en daarna hebben ze hem naar het cafeetje naast het college gebracht. Ze hebben dokter De Cock erbij gehaald en die heeft hem dan naar Ernest gevoerd, die vlakbij woont ...

Van Ginderachter: Even ter verduidelijking voor de toeschouwer: Ernest, dat is Vanden Durpel, de schoonbroer van Goedertier. En een kennis van ons beider.

Raadsman: Inderdaad, ja.

Van Ginderachter: En het was op vraag van Goedertier zelf dat ze hem naar Vanden Durpel hebben gebracht?

Raadsman: Ja, dat klopt.

Van Ginderachter: Goed, ga verder. Wat vindt ge van de sigaar?

Raadsman: Euh, goed. Heel goed.

Van Ginderachter: Het is duidelijk dat ik met een kenner te maken heb. *Bon*, ga verder.

Raadsman: Euhm... wel ja, zodra ik dan van het voorval vernomen had...

Van Ginderachter: Welk voorval?

Raadsman: Van Goedertier...

Van Ginderachter: Goedertier, juist ja.

Raadsman: Wel, zodra ik dan van het voorval vernomen had, heb ik meteen naar Vanden Durpel gebeld om te horen wat er aan de hand was. De dochter zegde me aan de telefoon dat het misschien beter was dat ik even langs kwam. Ik heb buiten nog wat nagepraat met minister Rubbens en dan ben ik naar Vanden Durpel thuis gereden

Van Ginderachter: En leefde Goedertier toen nog?

Raadsman: Ja, maar toen ik binnenkwam, merkte ik meteen dat het veel ernstiger was dan ik dacht. Iedereen was bedrukt en ongerust. En ik hoorde hem vanuit de andere kamer kreunen. Hij moet toen al naar een priester gevraagd hebben, want Ernest...

Van Ginderachter: (tot publiek) Vanden Durpel.

Raadsman: Vanden Durpel was voortdurend aan het rondbellen op zoek naar een priester. Toen Arsène... Goedertier mij hoorde binnenkomen, moet hij aan dokter De Cock gezegd hebben: "Met Georges kan ik het ook doen". Daarop is de dokter mij komen halen.

Van Ginderachter: Hij wilde nog iets regelen in verband met de erfenis?

Raadsman: Wel, dat was mijn eerste gedacht ook. Maar er bleek iets anders aan de hand. Toen ik de kamer binnenkwam, maande hij me aan dichterbij te komen. "Kom hier, Georges," zei hij nauwelijks hoorbaar. Ik knielde naast hem neer en boog het hoofd tot bij zijn mond om hem beter te kunnen verstaan. Hij sprak in korte, halve zinnen. "Ik heb een priester laten roepen... maar mijn geweten is gerust... Luister... Ik alleen weet waar het paneel is... van het Lam Gods..." Ik vroeg hem nog of hij weer detective had zitten spelen. Hij schudde het hoofd en zei: "Ik alleen weet het... Het dossier van heel de zaak... ligt in mijn klein bureau... in de schuif... rechts van de schrijftafel... in de omslag comiteit mutualiteit." Op dat moment kwam pater Libertus de kamer binnen. "Ga weg," zei Goedertier, "laat ons... doe de deur dicht". Wanneer de pater de kamer verlaten had, ging hij verder: "dus... ge weet waar het dossier is... en..." Hij reutelde nog, maar zei geen verstaanbaar woord meer. Ik heb er dan onmiddellijk dokter De Cock weer bijgeroepen. Goedertier snakte naar adem en zijn ogen waren al verglaasd. Dokter De Cock sloeg hem nog op de wangen om een reactie uit te lokken, maar het was tevergeefs. Dan is ook Pater Libertus de kamer terug binnengekomen om de overledene te zegenen.

(stilte)

Van Ginderachter: Die Arsène toch, tot zijn laatste snik bleef hij een fantast.

Raadsman: Dat waren ook mijn woorden.

Van Ginderachter: Ja, het was een bijzonder karakter. We hebben indertijd nogal stoten met hem meegemaakt. Weet ge dat hij ooit in Parijs een eigen ontwerp van een nieuw vliegtuigtype wilde verkopen? En het was hem nog bijna gelukt ook. Maar goed, laten we het verleden voor wat het was. De man is dood en ik heb nog veel werk. (terwijl hij Georges naar buiten geleidt) We zullen te gelegener tijd nog wel eens herinneringen ophalen. Ge zijt bedankt dat ge me op de hoogte hebt

gehouden. Laat iets weten wanneer hij begraven wordt en koopt hem een schoon krans. Dat heeft hij wel verdiend. En wenst Julienne veel sterkte toe. (*hij laat Georges verweesd achter aan de andere kant van de scène en gaat weer achter zijn bureau zitten; dan merkt hij dat Georges zijn kantoor nog steeds niet verlaten heeft*) Ah, Georges, zijt ge iets vergeten?... Of moet ge nog een sigaar hebben?

Raadsman: Ik zou u nog iets moeten vertellen, meneer de voorzitter.

Van Ginderachter: Ah, *bon*. Maar maak het kort. Mijn tijd is kostbaar.

Raadsman: Wel, de dood van Goedertier is nog maar het begin van het verhaal. (*Hij haalt een omslag boven*) Hier is de omslag met het opschrift ‘comiteit mutualiteit’.

Van Ginderachter: ‘Comiteit mutualiteit’?

Raadsman: Uit het bureel van Goedertier... de schuif... rechts van de schrijftafel...

Van Ginderachter: Ge bedoelt dat er werkelijk zo een dossier bestaat? Wat staat er in?

Raadsman: (*overhandigt de omslag*) Het zijn dubbels van de dertien brieven die de dief aan het bisdom heeft gestuurd. Er is ook een ontwerp, zeg maar een kladversie, van een veertiende brief. Er zijn de krantenknipsels met de antwoorden van het bisdom, en tenslotte zit er nog een blad bij met enkele onduidelijk schetsen.

Van Ginderachter: *Parbleu!*... Arsène had de dief dus ontmaskerd!

Raadsman: Het is misschien aangewezen om eerst de veertiende brief eens te lezen. Het is de enige handgeschreven brief.

Van Ginderachter: “*Monseigneur*, daar ik verplicht ben een rustkuur te volgen tot herstel van mijn gezondheid, beschik ik over de nodige tijd om kalm na te denken over de zaak die ons interesseert. Na de verdwijning van de panelen, hebben wij zodanig kunnen manoeuvreren, dat wij in het bezit gekomen zijn van deze panelen...”

Raadsman: Het handschrift? Kent ge dat niet?

Van Ginderachter: Dat is Arsène zijn handschrift.

Raadsman: Inderdaad. En dus...

Van Ginderachter: Dus... Arsène heeft niet alleen de dief ontmaskerd, hij heeft het paneel zelfs teruggevonden!

Raadsman: Leest u verder, meneer de voorzitter.

Van Ginderachter: “Wanneer ik onze briefwisseling nog eens overlees, vind ik...”

Raadsman: “Wanneer ik onze briefwisseling nog eens overlees...” Arsène was de afperser!

Van Ginderachter: *Sacrebleu!* Gij beweert dus dat Arsène eerst de dief ontmaskerde en hem de gestolen panelen afhandig maakte, en dan niet naar de politie ging om de dader aan te geven, maar integendeel zelf tot de afpersing van het bisdom overging?!

Raadsman: Dat is tenminste wat hijzelf in deze brief beweert.

Van Ginderachter: Mijn god, hoe is het mogelijk! Zelfs na zijn dood blijft de man mij verbazen. Wat kan de man in godsnaam hiertoe hebben aangezet?... Wat wist Julienne hier eigenlijk van?

Raadsman: Ik had sterk de indruk dat ze nergens van wist. Ze leek me even verbaasd als u en ik.

Van Ginderachter: Dan kan ze ook niet zeggen waar het paneel van de rechters verborgen is.

Raadsman: Ik vrees van niet. Ik heb samen met haar het huis al doorzocht, zonder resultaat.

Van Ginderachter: Hm. En heeft hijzelf nergens iets opgeschreven over de bergplaats?

Raadsman: Niet voor zover ik weet. In zijn brieven is er soms wel een vage verwijzing.

Van Ginderachter: Waar?

Raadsman: Een beetje verder. Hier bij “het derde feit dat mij persoonlijk meer treft dan de andere...”

Van Ginderachter: (*mompelend*) “en waarop ik in mijn brieven verscheidene keren heb gezinspeeld, is dat uw tegenvoorstel (...) zelfs niet te verwezenlijken is. De rechters berusten...” Ah! (*luidop*) “De rechters berusten op een plaats waar ik noch iemand anders het kan weghalen zonder de aandacht van het publiek te trekken”!... Is dat alles?!... (*leest in stilte verder...*) Mijn god! Hebt ge dat hier gelezen?... “Ik heb mijn kameraden kunnen overtuigen, dat het inzetten van de wraak een belemmering zou betekenen voor iedere oplossing. Ik heb hen aan het verstand gebracht, dat ze de tijd voor zich hebben om hun plannen uit te voeren. Indien mijn rustkuur mij niet redt...” – ik wist niet dat Arsène op rustkuur is geweest – “...zal mijn dood het onvermijdelijke teken van de aanval zijn. Niets zal dan de progressieve uitvoering kunnen verhinderen (...) van datgene wat ze zich wetenschappelijk en methodisch hebben voorgenomen te doen.” Zijn trawanten kunnen ieder ogenblik toeslaan!

Raadsman: Ik zou niet meteen panikeren, meneer de voorzitter. Uit de correspondentie met het bisdom blijkt meermaals dat de wraakplannen erin bestonden het paneel zelf te vernietigen...

Van Ginderachter: En is dat niet erg genoeg?!

Raadsman: Het is gewoon onmogelijk. Alleen Arsène, en hij alleen, wist waar het paneel verborgen was. Zijn trawanten kunnen het paneel dus niet vernietigen. Tenzij... tenzij die zogenaamde trawanten geen mensen zijn, maar natuurelementen. Vocht. Schimmels. Dat soort zaken. En nu Arsène dood is, kan niemand het paneel nog beschermen tegen deze elementen. En dus wordt de zogenaamde aanval “wetenschappelijk en methodisch” ingezet.

Van Ginderachter: Hm, ge hebt een punt.

Raadsman: Een dubbelpunt. Volgens mij was het eerder een dreigement om het bisdom tot enige spoed aan te zetten. Uit de brief blijkt immers dat hij wist dat hij niet lang meer te leven had.

Van Ginderachter: En toch wilde hij nog per se op de senaatslijst! Dat is kiezersbedrog!... *Bon.* Zijn er geen andere aanwijzingen? Wat betekenen die slordige schema’s hier op het einde van de brief?

Raadsman: Wellicht vond Arsène dat de communicatie nogal stroef verliep en heeft hij een formule bedacht volgens dewelke de bisschop voortaan een uitgebreider antwoord kon publiceren, zonder dat de discretie verloren zou gaan. De formule staat in de brief zelf uitgelegd... De bisschop moest zijn antwoord in zes delen opsplitsen, telkens beginnend met slechts één van de letters D.U.A. en A.N.S. en iedere dag één deel ervan publiceren, maar dan in een verkeerde volgorde. Zo moest de eerste dag het derde deel verschijnen, voorafgegaan door de letter D. De tweede dag zou dan het eerste deel volgen, voorafgegaan door de letter U. De derde dag het vijfde deel met de letter A...

Van Ginderachter: Ja, ja, ik heb het begrepen. Op het laatste schema heeft hij hier ook nog enkele woorden bijgekrabbeld... Nina? *Oiseau?* 152?...

Raadsman: Ja, daarover staat er niets in de brief, maar ik veronderstel dat het de bedoeling was dat

de bisschop de berichten iedere dag met een andere codenaam zou ondertekenen.

Van Ginderachter: En weet ge al wat die initialen betekenen? D.U.A. en... waar staat het hier ergens...

Raadsman: A.N.S... Wel, de letter A die in beide afkortingen voorkomt, lijkt me te verwijzen naar Arsène. Ikzelf dacht aan *Deus uti Arsenio*, God gebruikmakend van Arsène, en *Arsenio Nomine Scribo*, ik schrijf met de naam Arsène.

Van Ginderachter: Dat lijkt me ook logisch, ja... En die schetsen... Wat hebben die te betekenen?

Raadsman: Ah!... Ik heb er geen idee van. Het lijken me allerlei soortementen planken te zijn met verschillende afmetingen.

Van Ginderachter: (*mompelend*) Een meter drieëntachtig, vijftientwintig centimeter, drieënvijftig... Dat is ook niks!... *Bon*, ge hebt hard uw best gedaan om dit mysterie te ontsluiten, maar toch zijn we nog geen stap dichterbij gekomen. Ik geloof dat we best professionele krachten inschakelen. Waarom zijt ge hier trouwens mee naar mij gekomen, vriend?

Raadsman: Wel, ik heb niet alleen het kleine bureau van Arsène doorzocht, maar ik ben ook eens gaan snuffelen in het groot bureau van het kantoor. En daar vond ik deze twee brieven. De eerste is er één van een collega uit Gent.

Van Ginderachter: (*leest*) “Beste Arsène, ik weet niet welke Voorzienigheid u van dit onheil bespaard heeft, maar ik kan met enige zin voor ironie stellen dat Gods' Woord mij geleid heeft naar de situatie waarin ik mij nu bevind...”

Raadsman: Henri Cooreman, een wisselagent op de korenmarkt en zoon van oud-minister Cooreman. De secretaris en financieel adviseur van het bisdom had met geld van Cooreman een aantal verkeerde beleggingen gedaan en nogal roekeloos op de beurs gespeculeerd. De man is failliet.

Van Ginderachter: En wat wilt ge hiermee zeggen? Dat Goedertier in zijn naam wraak wilde nemen en het verloren geld wilde terugvorderen?

Raadsman: Wel, er waren nog andere slachtoffers, toevallig allemaal goede bekenden van Arsène.

Van Ginderachter: Hm... En die tweede brief?...

Raadsman: Dat is er één van de Antwerpse Bank-Unie, waarin aan de heer Goedertier een kortlopende lening van 1 miljoen frank wordt gevraagd om de belangrijkste schuldeiser te vergoeden.

Van Ginderachter: “Wanneer u ons dit bedrag, dat wij slechts voor korte tijd denken nodig te hebben, kan bezorgen, bewerkstelligt u daarmee het voortbestaan van onze bank. Zoniet, zullen wij ons mogelijk verplicht zien om binnen zes maanden, ten laatste, onze deuren te moeten sluiten.”

Raadsman: Het was vooral de toevallige overeenkomst van het bedrag met het door Arsène geëiste losgeld dat me hierbij opgevallen was. Anderzijds viel mijn aandacht ook op de naam van de ondertekenaar.

Van Ginderachter: Emiel van Cauwelaert! Dat is de zoon van Frans!

Raadsman: (*tot publiek*) Frans Van Cauwelaert, op dat ogenblik minister van Landbouw en Openbare Werken. (*tot Van Ginderachter*) Ik heb ook het Staatsblad even geraadpleegd. Onder de beheerders van de Bank-Unie vond ik de naam terug van Paul de Heem.

Van Ginderachter: Paul de Heem? Dat is de broer van Frans!...

Raadsman: Frans De Heem, de procureur, ja. U begrijpt nu waarom ik eerst u wenste te contacteren, meneer de voorzitter, vooraleer ik met de D.U.A.-brieven naar de politie zou gaan.

Van Ginderachter: En daar hebt ge goed aan gedaan. Ik moet er niet aan denken wat er zou gebeuren als een overijverige commissaris deze brief zou vinden en hier de verkeerde conclusies uit zou trekken... Deze brieven moeten geheim blijven!... Wie kent het bestaan van deze brieven?

Raadsman: Dat weet ik niet, meneer de voorzitter.

Van Ginderachter: Hm. Stel dat Arsène in al zijn onnozelheid dacht dat hij deze bank van de ondergang kon redden door het bisdom te chanteren... Heeft hij dan alleen gehandeld? Of had hij medeplichtigen? En heeft hij die dan ook ingelicht over het bestaan van deze brief?... *(korte stilte)* Procureur de Heem heeft me eens verteld over de man die het paneel van Sint-Jan in Brussel had gedeponeerd... Is er iemand in de omgeving van Arsène die een snor en een sik heeft?

Raadsman: Een snor en een sik?... Neen, niet dat ik... Ja, toch wel: Achiel De Swaef, ik geloof zelfs dat het aangetrouwde familie was... Die deed wel eens een boodschap voor Arsène. Maar ik betwijfel dat hij een medeplichtige geweest zou zijn. Hij is tweeënzeventig en ziekelijk...

Van Ginderachter: Misschien is *hij* het paneel van Sint-Jan wel in Brussel gaan afleveren... *(mompelend, terwijl hij de naam noteert)* Achiel De Swaef. Nog iemand?

Raadsman: Ja, de schoonbroer van De Swaef... Hoe heet die alweer?... Lievens... Oswald Lievens, geloof ik... Oscar! Oscar Lievens.

Van Ginderachter: *(noteert)* Oscar Lievens.

Raadsman: Maar ik weet echt niet of zij iets met de zaak te maken hebben. Dit kan evengoed een dood spoor zijn.

Van Ginderachter: Een dood spoor, ja. Hopelijk wel... En Julienne, kent zij die brieven?

Raadsman: Waarschijnlijk wel. Zij was per slot van rekening de stuwende kracht achter het kantoor. Maar schrik moet ge daar niet voor hebben. Ge kent haar toch. Die zwijgt als de dood.

Van Ginderachter: Ja, dat is waar. Ze heeft er trouwens alle belang bij... *Bon*,... Nog ideeën over de bergplaats?... Hun zoontje... zou die misschien iets gezien hebben? Of de meid. Hebt ge haar al ondervraagd?

Raadsman: Neen, ik wilde voorlopig nog discreet blijven.

Van Ginderachter: Natuurlijk, natuurlijk... *(geleidt Georges naar buiten)* *Bon*, en ge weet het, ge spreekt hier met niemand over. Dit blijft ons geheim. Ik verwittig ondertussen de hoge magistratuur. En morgen brengen we dan nog eens een bezoekje aan Julienne. Er moet toch ergens een spoor naar de bergplaats te vinden zijn.

Raadsman: O ja, voor ik het vergeet, meneer de voorzitter, dit heb ik gevonden in de portefeuille van Arsène.

Van Ginderachter: Een depotbiljet van het St-Pietersstation in Gent. Waarom hebt ge me dat niet eerder getoond, vriend? Weet ge dan niet dat het paneel van de Sint-Jan in de depot van het noordstation in Brussel is teruggevonden? Het paneel van de Rechtvaardige Rechters ligt daar in het station van Gent gewoon op ons te wachten!... Ha, de procureur zal opkijken als ik hem zeg: *voilà*, hier is het paneel! *(Af)*